

סיבום לפרק "מצות חליצה"

בפרק זה נדון בעיקר נושא אחד – מעשה החליצה לפרטיו. אף כי בתורה נזכרו "זקנים", אין חייבים הדיינים בחליצה להיות סמוכים ומומחים דווקא, ודי באנשים היודעים להקריא את מה שעל היבם ועל היבמה לקרוא. פסק ההלכה הוא כי די כאן, כבכל בית דין, בשלשה דיינים, אבל לשם פרסום הדברים יושבים חמישה, ועל ידי כך יוצאים ידי חובה גם לפי שיטת ר' יהודה. הרבה דיונים היו לגבי נעל החליצה, וסוכם כי הנעל צריכה להיות כזאת שתכסה את הרגל ותהא הולמת אותה, וכולה (או רובה) תהא עשויה עור. בזמן התלמוד היו חולצים בסנדל דווקא, אלא שבמשך הדורות תיקנו נעל מיוחדת לחליצה, שיתמלאו לגביה כל התנאים הדרושים כנעל זו. רגלו של היבם לצורך חליצה היא של ימין דווקא, ולכתחילה גם על היבמה לחלוץ ביד ימין, אלא שאין דבר זה מעכב, ואפילו אם הלצה בשיניה הרי זו חליצה. מי שרגלו קטועה למעלה מן הברך, או שהיא מעוקמת ביותר, אי אפשר לחלוץ לו. כמעשה החליצה – רק החליצה בלבד היא המעכבת, ולא הרקיקה או הקריאה. בכל זאת, יבמה שחלצה בכל אופן שהוא לשם פטור, או שרקקה בפני בית דין – שוב אינה יכולה להתייבם, וצריכה חליצה כשרה כדי להתירה להינשא. אין חליצה נעשית אלא על ידי האיש והאשה כשהם בני דעת, ואלו שאינם בני דעת (ובכלל זה קטן וקטנה), אינם יכולים לחלוץ. לכתחילה צריכה מצנת החליצה להיעשות על ידי החולץ והחולצת לשם כוונת פטור, ומרצון. אבל גם חליצה מוטעית (כאשר, למשל, מובטח ליבם תשלום ואינו מקבל אותו) מועילה. אלה הם עיקרי הדברים שסוכם בדיני חליצה, ויש עוד פרטים מרובים כיצד לקיים לכתחילה מצנת חליצה, הן לגבי אמירת הדברים (בלשון הקודש דווקא), הן לגבי דרך הסרת הנעל, והן לגבי הרקיקה.